

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Лист овај излази као додатак к Школском Листу сваког месеца едарад; Стои 1 ф. 20. н. на целу год. а на по год. 60 новчића.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Воденица.

(Гимнастичка игра за по двоје деце.)

Узму се парови еднаки величином и снагом, и окренувши се едан другом савију прсте на обе шаке као кукe и ухвате се, и онда укрстивши стопе едан с другим и пасловивши пете на пете па заваливши се натраг колко год могу, окрећу се заједно што брже могу. Игра се најболѣ на песку.

Трговци

(Погађачка игра.)

Сви играчи седну у коло, на ког коцка падне започне игру гoвoрећи : я сам трговац из Арада (или из Аде или другога места на А). Зовем се Андрић или друго име на А) и продаем аване (или другу робу ког се име почињ са А). Онда други доиња казуе исто тако, само друго место, друго име, и другу робу, али опет на А, и тако редом. Нико несме казати оно што е већ речено, другиче дае залoгу. Кад су сви прешли А, онда иду на Б и тако редом.

Може се оставити првом на вољу, ког хоће писмо да узме. Ако е велико друштво, могу све по 3 до 5 на едно, па онда други 3 до 5 на друго писмо казивати.

Како се одкупию залoзи? Нека целом друштву или сваком пособце другу приповеди едну приповетку, или басну, или каже едно

или више изреченија, или пословице, на коју задаћу ко хоће, или нека каже 3 до 5 имена цветова, отровбиљки, воћа, усева, расада, или домаће или пољске животиње, велике или мале тице, рибе, бубе, муве и т. д. или 3 до 5 имена вароши, градова, села, река, планина, земља, или 3 до 5 имена славних војвода, или других мужева или апостола, пророка мученика, и т. д. или, нека свакоме зада или реши по једну загонетку, нека декламује једну песму или нека одпева, нека реши по једну рачунску или другу задаћу, нека одигра по једну гимнастичку игру, коју ко заповеди, или нека начини исту ону пантомиму, коју ко каже, или, начини пред њим сам и. п. смеј срдњом, претњу, страх, радовање и т. д.

Езикословне игре.

I. Писмена. 1. Које је писме најбоље? 2. Које је најтеже? 3. Које је претерано? 4. Које је најживље? 5. Које је најпоносније? 6. Које је најмудрије? 7. Које је најтврђе? 8. Које је најяче? 9. Које је најдебље? 10. Које је најтање? 11. Које је најмирије? 12. Које је најружније, а које најпакосније?

II. Речи. 1. Нарисај празан крст и упиши у свако од оних пет поља по једно писме тако, да се чита сва три даду мушко или женско име, било да их читаваш с лева десно и наопако, или озго доле и увис. Која су то имена?

2. Изађи неколико једносложних речи, које и с пред и наопако читане исто значе.

3. Изађи једносложне речи, које наопако читане сасвим други значај имају.

4. Изађи речи, које и с преметнутим слоговима исто значе.

5. Изађи речи, које с преметнутим слоговима други значај добију.

6. Последњи слог ца. Додај напред да изађу различна имена мушка и женска.

Исто овако узми за последњи слог: ша, на, са, ра, ко и друга.

Куванђе у ладној води.

(Физикална игра).

Узми лончић, што виши аужи, то је боље, најбоље од плеха; тури у њега мало негашена креча, и на креч стави неколико кокошиј ја, нали ладне воде, промешај са прутећем, и поклопи да неколико минута постоји, (да прочиташ 3 вђру и 7 оченаца) па онда извади ја, биће кувана.

Новац у среди.

(Шалвива игра.)

Ево стављам три новца у ред, и обклађам се са сваким, да ћу овај из среди новац извући, а нећу га дирнути. Ко год се обклади, да е ово неможно изгубиће, чим узмем овај с деснога края новац, па ставим на онај с лева края, ер онда ние више онај у среди, а нисам га дирнуо.

Ж и в о т и н њ.

(Игра на залог.)

Свако дете прими се за коју оће животињу: едно е коњ, друго во, треће магаре, неко пас, и мачка, овца, прасе, пето, кокош, ћурак и т. д. Коловођа стане пред њих и чим коју животињу викне, та мора своим гласом одзивати се, ако заборави, дае залог; кад викне коња, мора коњ хрзати, кад викне вола, мора во мукати, кад викне магаре, мора магаре њакати, пас лае, мачка, мауче и т. д.

Рачунске игре.

Напиши 1500 без 0?

Како може 6 и 4 изнети 11?

Запитан неко, како је свој век провео одговори: $\frac{1}{6}$ као дете, $\frac{1}{4}$ као младић и момак, $\frac{1}{2}$ као ожењен човек, и сад има већ 5 године како је удов. Колико има ускупа година?

Загонетке.

Који су овци Хришћанима највећи душмани?

Коју буку људи рад једу?

Коју ушку деца најволију?

Која рика највећма за очи уједа?

Које око лети?

Која рана лети и пева и дересе?

Који сен можеш руком ухватити и пуна га кола натоварити, и пећ са њим ложити?

Који је чам низак ко трава?

Које се ребро даје ковати и тући а не пребије?

Која реч највећма језик опече?

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Решеня из бр. 2.

РАЧУНСКЕ ИГРЕ. 1.) Пресеци римско XII. посреди на поле.
2.) 99%. 3.) 31.

ЗАГОНЕТКЕ. 1. Светлост. 2. Јахач. 3. Сат. 4. Слепи. 5. Мисао.
6. Свећа. 7. Авелова крв. 8. Купус. 9. Лазар четвородневни. 10. то.

П. Н А У К Е.

Свете Речи

(скупио, и с' кратком поуком и сличним народним пословицама изложи Богдан Кузмановић свештеник.)

(Продуженъ.)

V.

ЛИЕНОМ БОГ НЕ ПОМАЖЕ.

Всакъ нерадивыйъ въ лишенїи. Лѣнивыйъ б у оскудости.
(Пр. Сол. гл. 21. ст. 5).

Кои човекъ не ће да ради, тому Богъ не помаже, тому Богъ не дае ести. Ко љети хладује, зими гладује.

* * *

Открывалъ въ недрахъ рѣцѣ Тво руке у недры држи,
свои неправеднѣ, ниже ко устѣмъ не ће ихъ къ устѣмъ понети.
своимъ принесетъ а. (Пр. Сол. гл. 19. ст. 24.)

Неправедно руке у недрима држати, значи, у радио време, као што е лето, не радити. Ко дакле лети не ради, него руке у недрима држи, безъ сваке сумњѣ зими нема хлеба, те тако нема ни рашта дикати руке къ устѣмъ.

Према томе врло добро веле наши Пригорци: Ако љето не даде, јесен нема чеса.

* * *

Гоняи празность, насытитса Лѣнивацъ ће сытъ быти силицѣмъ. (Пр. Сол. гл. 28. ст. 19.)

Међу Божињм уредбама есте и та, да човеку ваља радити, а не седити, у време радно. Који се човекъ той уредби Божіој противи тому Богъ не помаже, већ га казни глађу.

Ко љети плаидује, зими гладује.

У човечињм животу лето е младость, а зима старость. Ко дакле у младости својој не ради, у старости нема хлеба.

* * *

Иже неимать, и еже имать, воз- Који нема, узеће му се и метса ѿ него. (Мат. гл. 13. ст. 12). оно што има.

Ко нема любви къ послу своему, то естъ ко е лень, те не ради тому ће се узети и оно мало што има, тай не ће стећи ништа. Који се човекъ не труди, губи што има, назадуге.

Гусеница и мрав

(басна).

И то ми је наредба! — уздане гусеница, толики род на воћкама, зар није могло бити све лишће. — Несита хало, викине мрав, зар си ти сама на свету; за тебе је лист, а за мене род. — И још за некога придода баштован, који их слушаше.

У тај мах долети тица, те ухвати и поједе гусеницу и мрава.

Пролеће.

(Из „Венца“)

Стопило е веће

Мило сунце врело

Жалосно и снежно

Ледено одело.

А тичице мале

У лиснатой гори

Радую се песмом

Той пролећной зори.

Сваки цветић лепи

И зелено билљ

Благодарех' Богу

Молитве му шилљ

Што им Господ благи

Творац свию ствари,

Место мртвог сана

Нов живот подари.

И малени мравак

Тебе хвали Боже,

Што посао трудни

Свој настави' може.

Па и свет васцели

Сад ужива срећу,

Кою Господ створи

У милом пролећу.

Димитрије Нешковић, приправник.

Браћа

(из науке о дужностима.)

Ко нам је после милих родитеља срцу најближи? Мила браћа и сестре. Браћа и сестре живе у истој кући и соби, седе за истом трпезом, једу исти леб, и све их једнако иста она мајчина рука негује и чува, и за све се једнако исти онај добри отац стара; зато и нема искрених везе сродства од оне између браће и сестара, те онако, ко је рад, да означи љубав људску у највишој најлепшој чистоћи и искренности, он је каже љубав братска и сестринска.

У којој породици ова љубав влада, ту ћеш наћи најлепша живота, ту се и невоља далеко лакше сноси, јер сачувају братско и сестринско разблажи и олакша сваку беду, сваки бол. Има ли милиег погледа од онога, кад мала сестрица мањег братца или сестрицу у наручје узме, па миљосно се са њим игра и пажљиво чува, да му се никакво зло не додеси. Има ли милиег погледа, него кад мали братац и сестрица за руке ухваћени у оној детињој невиности и радости по врту ходе цвеће берући и једно другом венце плетући! А види најстарију сестрицу, како се радостно прихвата послова миле мајке око деце, особито у оне часе, кад ова због других домаћих послова, или због слабости и болести не може сама децу да намери: ту изађе старија сестра на место миле мајке, па и њене љубавне и паметне речи слушају млађа браћу и сестре врло радо. Исто тако смишља и старији брат, како ће млађем радост начинити. И овде се види красна душа кад кад на ситницама: кад узбере и пружи братцу јагодицу, коју он може а онај не може да дохвати, или сзгру из ораха, кои он може, онај не може да разбије и извади; он га учи трчати и скакати, показује му тице по дрвљу и рибице по потоку, он га чува од воде и рупа, да се не стрпошта, он га води у школу и из школе и показује му драговолно све оно, што је он пре у школи научио. Где год млађем брату опасност загрози, старији га сачува и срчаном одбрани. Добра браћа тако су искрена, да ни за радост ни један немари, ако је не може с братом уживати. Ма шта да који добије, то с другим дели, дели јабуку и крушку, ора на двоје на троје, да сваки окуси, јер је сваком од њих слатко само оно, што заједно поделити могу. Тако израсту добра браћа као једна душа у више тела.

Али дође време да се и растапу. Старији брат мора да пође у свет, да се учи, ер ће му наука леб бити. Како ли е тежак растапак! Њга прати у свет благослов родитељски, прате братске и сестринске најискреније од срца желѣ, да му Бог даде свако добро и сваку срећу. Они су само телом растали се, а у души и у срцу стои веза још тврђа, пак у тиој молитви к Богу едан другога споминѣ и моли од Бога сваку срећу и напредак. Са чежињом едва се исчекаю писма и срцима одлане терет, кад отац отвори писмо, па свима скупљѣнима и грамзећима да чују чита добар глас. Ако се сбива растапак едан за другим, ако се сви разиђу, опет остане свакоме на срцу очина кућа, и вуче га ономе ишломе месту, где су негда уз добра оца и милу майку сви скупа живили; зато им е то највећа радост, од времена до времена ту се састаяти и виђати. Нема ништа на свету, што би кадро било њи са свим раставити. Едан другом у помоћ притећи: саветом, делом, утешити, обрадовати, то држе добра браћа и сестре за свету дужност и довека се сећаю оних неввних радости из детинства, што су их код добра оца и миле майке живили; па кад кое од њих оде са овѣга света, љубав братска и сестринска не заборава их никада, него у чежињи онда чешће погледа на небо, тврдо надајући се, да ће се онде опет скупа наћи.

Тако одрасту и тако живе добра браћа и сестре код добра оца и майке. Али ние свуда тако. Има браће и сестара, кои с најгрубљим речма едно на друго насрће, кои се свајаю и грде, и чупаю, и едно другом завиди или пребацуе; има их, да старији млађе мучи, млађи од старијега бов се и зазиру; има их, па тако едан на другога омрзи, да намргођени едан мимо други пролазе, ни да се поздраве. Има браћа и сестара, кои се као душмани, а за оно мало наследства по суду тераю, и кољу. У таким нечовечким, поганим и скотским срцима ние никада братске ни сестринске љубави ни било. Догоди се, те рђави люди преваре и заваде добру браћу и сестре, али то никада код ових дуго не остапе да се не дозна, а урођена она љубав нагони их, те се измире и опет изгрле и излюбје, и после се још тврђе едно с другим држи.

Р е п а.

Сиромашак неки ископа у своме малом вртићу необично велику репу, којој се свако дивно „Баш кад ми је Господ Бог тако мој труд благословио — помисли сиромашак овај — то ћу ову репу нашем врлом и милостивом господину, да поклоним; знам да ће му то особито мило бити, јер се он врло радује, кад ко врт уме лепо обрађивати.“

Он дакле узме ту репу, пак ју однесе својој властели у двор. Спахија видећи поштено и искрено срце овога сиромашка, похвали му његов труд, па му даде као уздарје три дуката.

То се брзо прочује по селу и један од најбогатијих земљоделаца помисли у себи: „Шта, кад је овај убоги ђаво за његову репу три дуката добио, то ћу ја да се постарам, да пл. Господину што претежније и боље поклоним. Хај, та шта ћу ја за једно лепо теле тек да добијем, кад се једна репа са три дуката плаћа!“

Он таки поведе за собом једно од најгојазнијих телаца у двор, и замоли спахију, да му овај поклон не одбаца. Спахија одмах позна срце богатирчево, па се отпираше најпре и нехтеде теле узети. Али га се земљоделац не хтеде оканути никако. Напослетку узме спахија теле, па земљоделцу овако проговори: „Но; кад већ никако другојачије није, то ћу ваш поклон примити, али да ме боље познате, да и ја знам за доброту твоју, које ми се из искреног срца учини благодарити, то изволите примити и ви од мене ону ствар за уздарје, која ме тропином стоји колико ово теле!“ Ово рекавши, даде му репу, што је од оног сиромашка добио.

Земљоделац не смеде одбацити овај дар, него узме репу и оде кући, али не весео, као што је мислио, него — с покуњеним носом.

Посрбно Д. Јосић, учитељ.

Јутрашњи радови.

(Из „Венца“)

Ружна зора кад на прозор
Проспе јутром дивни зрак,
Тад' е време устајати
Ћр е одгнај ноћни мрак.

Пери руке, уми лице,
Чешљај главу, то е ред,
То све чини дете мое,
И кад будеш кадгод сед.

Обуци се, па управи
Небу горе поглед свой,
И зашти да благослов,
Теби пошлѣ Творац твој.

Тад' се вес'о посла лати,
Учи, ради, док си млад,
Ћр леньштину у старости
Тек ће снаћи прави јад!

П. Деспотовић.

Ускршнѣ Вечернѣ

у великой Цариградской Цркви

(по очевидцу, из Духовне Беседе.)

Велика црква у Цариграду сачувала є древни обичай, по коме у нѡй први дан Ускрса са особитом свечаношћу свршувє вечернѣ сам васеленски патриарх са освєћеним сабором, а у присуству многобройног православног народа, различитог по єзику и по народности, али уединѣног духом светога Православия.

Године 1852 при патриарху Антиму била є ова светковина, што ю описа очевидца Софония садашњи епископ Миргородски. Како се Литургия први дан Ускрса у Цариграду и на целом истоку поћу одма после воскресенія свршувє, то и ускршнѣ вечернѣ или второе воскресеніє, — како га Грци називаю, бива рано у половини дана.

Јошт у пол 11. сакупе се у Синодикон то єст у синодску дворану у патриаршии Архієреи и дипломатички хор посланика Грчког, Србског, Каравлашког, Карабогданског и Руског да честитаю празник св. патриарху. У 11. сати ућу ђакони, свештеници и архимандрити и примивши благослов обуку свештене одежде и наместе се у оближњој дворани, мало час архиђакон, и други ђакон с' кадioniцама, два ђакона с' рипидама и међу њима єдан с' великим износним крстом, шест ђакона с' трићиріяма и 8 певаца, а пред свима лампадаріє или свѣтилоносац поново ућу у синодалну дворану, гдѣ є слѣдовало свечано облаченѣ архієрея и самога патриарха, дочим певци пояху: „Да возрадѣется душа моя о Гдѣ такъ одеже ма въз ризѣ спасенія“

Крстни ход крене се у цркву. Напред иђаше лампадаріє, за овим ђакон с' крстом и око нѣга двоица с' рипидама, за њима носиоци трикирія и дикирія, по том архиђакон и други ђакон с' кадioniцама, 8 ієромонаха и 4 архимандрита, а за овима протосинѣл и велики економ носєћи велико богатоукрашено Евангелиє. За евангелиєм ишли су певци поюћи ускршнѣ девети час. Писац онда бивши архимандрит ишао є по жельи патриарховой за Евангелиєм пред самим митрополитским збором. Преосвештени митрополити бияху у камилавкама и сваки држаше у руци мало Евангелиє. Ред Светителя завршиваше Патриарх држећи у єдној руци еванѣлиє а у другој патриаршески жезал.

Спустивши се с' гориѣга ката и угледавши на патриаршеском дворишту неброени православни народ а около себе зор светителя, бях силно усхиѣн од радости — говори писац — преносећи се мислима у времена Јустинијана и Константина, кад е православіе у пуном свом блеску ярко сјало на истоку и кад оно 900 клирика окружаваху патриарха у највеличапственіем храму свете премудрости Бога Слова. — Готов бях у овај мах предати се маштанію о Софії цркви, о слави Православія на истоку, — ал брзо као светли метеори изгубише се успомене ове у мрак прошлости, кад опазих предамно прости храм Божіи без трула и торнѣва, украшен само желѣзним крстом. То бияше живи символ саданѣг спољашнѣг бѣдног станя свете цркве на истоку.

Пролазећи између народа кроз западна врата уђе Литія у храм Божіи, и у св. Олтар. Митрополити стану са три стране около частне трапезе а иза њих свештеници начине други ред. Пред трапезом сам Патриарх крстовидно кадећи узгласи: „Глаба свѣтѣй єдиносѣрцѣй и неразѣкнѣй Троицѣ . . .“ Пошто се Хрїстосъ воскресъ трипут у олтару и трипут у певницама одпоє, патриарх започне воскресне стихове произносити, и то стоєћи пред престолом на среди рекне: Да воскреснетъ Богъ. Наспрам десног угла частне трапезе: Яко исчезаетъ дымъ, да исчезнетъ. Код югоисточног угла: Такъ да погибнетъ грѣшници. Потом испред трапезе окренув се лицем к' народу узгласи: Сей день єгоже сотвори Гдъ возрадовемса и возвеселимса во нь. Напоследку на сѣвероисточном углу слѣдоваше: Глаба, а на сѣверозападном: и нынѣ. — Митрополити и сав освећени сабор у олтару подељни на две стране пояху на изменце грчки и славянски: Хрїстосъ воскресъ.

При поянью Господи възвяхъ, патриарх свечано окади сву цркву. Лампадаріе и архиѣакон иѣаху пред њим, а осам ѣакона с' трикирїяма и дикирїяма иѣаху за њим. — У време входа изиђе патриарх из олтара с' жезлом у руци у пратњи свештеника' и ѣакона и стане у великолѣппи патриаршески сто, што е с' десне стране цркве на овалном (дугулясто округлом) амвону. Сто' е овај врло древни, и говори се да е с' нѣга проповедао іошт св. Јоан Златоуст.

Кад се половина химне „Свѣте тихій“ одпоє, патриарх узме трикирїе и дикирїе па сишавши се с' свог трона пође у

олтар и са царскихъ двери благослови народ, а по том сам он узглашаваше велики прокимен и овога стихове, а освешени сабор у олтару на две стране полагајим и свечаним појамъ одговараше на сваки стих. —

Потом свети Патријарх поше се на горњи место (узвишено седалиште у зачелю олтара наспрамъ частне трапезе). Четири Митрополита стану до њѣга с десне стране на степенима горњиѣга места, а с' леве стаяху Посланици. Друга четири архіерея разреде се с' едне и с' друге стране около частне трапезе а писац овога чланка читао е на царскимъ дверима према народу Евангеліе на Славянскомъ езикѣ. Протосингел на првомъ степену патријаршескогъ стола, и архиѣакон на узвишеној проповедаоници читаху Евангеліе. Предъ Евангеліемъ служители црквени у три мала звонцета у олтару доста пријатно звонише. До седамдесет поликандила и све свеће што бияху предъ иконама, и што их люди у рукама држаху, запалише, и трострука светлост — разнобойнихъ воштаница, кристалнихъ поликандила, и яркогъ полудневногъ сушца што крозъ прозор допираше, чиняше се као да јасно представља ону божанствену светлост, које се воскресениемъ Христовимъ испуњава небо и земља и преисподња.

Читанъ одпоче на грчкомъ езикѣ сам патријархъ с' молитвомъ: И о сподобитися намъ. Читалаца беше 12 и сви редом повтораваху оно што и патријархъ по на четири езика; едни грчки, други славенски, трећи арапски а четврти турски. Исто тако сви повторе и: „Премъдростъ прости услышимъ святаго Евангеліа.“ Желю мира изрази само патријархъ а по томъ сви за њимъ повторе: „Отъ Іоанна св. Евангеліа чтеніе“ и „кончємъ.“ Евангеліе: „Възвѣстѣ въздѣвъ днь тѣй“ подељено беше на пет одељениа, и кадгод кои читалацъ свое одељење завршиваше, звонила су она мала звона у олтару. То читанъ на разни езици служи за знак, да е Христова православна црква свуда и свагда една и иста, едина, света саборна и апостолска, и да у њѣй влада едан дух, една вѣра и единако служенъ Богу.

Читаво по часа трајаше читанъ Евангеліа, по томъ одмачимъ се сврши ектенія сугуба и просителна, Литія се крене из храма Божіеѣ, онимъ истимъ редомъ али другимъ путемъ, крозъ врата што се находе на источној страни олтара.

Прекрасна жива слика на ново се сад оку указа: Сва порта са ове стране као и од западне, па и сва улица што

є уз' ню, пуна народа понайвише простог али непоколеби-
мога у вери своих праотаца. Не могући добити места у цр-
кви хришћани жельно изчекиваху наполю свечани ход, и угле-
давши освећени сабор и Патриарха, побожно се поклонише,
и за пресрећнога се сматраше сваки кои се могаше прибли-
жити да целива св. Евангелиє, да добіє благослов, или да
се барем дотакне одежде своих архипастира. Дуго се морало
стояти док се гомила мало разступила, напоследку одкриє
се узка стаза између две стѣне народа, коіом се свештени
ход полагаано далѣ мицаше.

Евангелиє, та новозавѣтна светиня, тай прави кивот Го-
сподњи, у коме су живе речи самог єднородног Сина Божиєг
Господа нашег Исуса Христа, ношено є и сада пред іерар-
сима, обколѣно христолубивим народом, кои празноваше па-
сху нову и свету. Пѣвци пояху ускршнѣ стиховнѣ, и свечани
припѣви : „Да воскреснетъ Богъ и расточатся врази егѣ“ громо-
гласно се орише под ведрим небом. О да би се ова
свечана желя старозавѣтне цркве (Числ. 10, 33 и 34), из-
вршена у новозавѣтної, и на бѣдном христіанском истоку
скорим онако испунила, како свако право христіанско срдце
жели! Заиста у оваке свечане тренутке усхићує се силно
дух православнога човека, подиже се к' небу, осећа да с' њиме
заєдно славе Пасху велику и прослављени небожителѣ, и учес-
твує у небесной радости њиховой. Каква ли ће радост
бити, кад єданпут наступи обновлењ и ослобођењ све твари
од робства и тлѣнія и кад се ми удостоимо Тебе Христе,
Пасхо велія и најсвештения, подпуно сматрати и наслађивати
се у невечернѣм дану царства Твоєга. —

С' оваким осећањм — заключує побожни очевидац —
веселом ногом ступих у синодалну дворану, где велможе пра-
вославног истока Кнез Самоски, велики Логотет, и други от-
лични Грци дочекаше Патриарха. Поянѣ се заврши, и Па-
триарх свлачећи се даде отпуст и благослов па онда седне
на свое обично место. — Посетителѣи посадаю унаоколо, с
коима се васеленски архипастир дуго и дружељубно разгова-
раше. Пре разлазка сви притомни примисмо од патриарха бла-
гослов, а он праштајући се с нама даде свакоме по неколико
разнобойно украсених и позлаћених црвених яя. —

О усевской земли

(една лекция за неделешколце).

(Продуженъ.)

Найболѣ е кад се сва четир ова материяла то ест песак, иловача, креч и прица (humus) помешаю, — онда таман валяно буде, ер едно друго дотера. Песак начини иловачу кртию, а ова нѣга стегне, те се могу усеви и расади болѣ у корен ухватити и пружати се. Песак са иловачом непушта воду као сито, да кроз оде, а иловача са песком не држи е озго, него е као сунѣр приме у себе и разиѣ се по нѣма, и буду обое умерено влажни, и онда их ни сунце не усиява, као оно сам песак, нити их распуцава, као оно саму иловачу, него умерено загрева.

Обое их још болѣ поправи креч. Овај својом кртошћу и топлотом начини иловачу још кртию и топлию, а својом примљивошћу воде начини песак чвршћи и влажни, те плодни.

Найболѣ их све троје дочини и зачини прица. С њоме буде свака земля још мекша, и влажнија, и топлија, и више ваздуха држећи, а овамо е сама собом напуни раном за расаде и усева, зато на овакој сви расади најболѣ и напредую; у нѣй су као у магази ране, пак се гое и благоую, као оно стока на дебелой ливади, па ние чудо, да на овой смеси најлепше узрасту и најболѣи род донесу.

Али има и у смесама велики разлика. Нису ни ове све добре, него их има и болѣх и лоших. Смеса има неброй; од врло мало песака, иловаче, креча и прице, па готово до самога песака, ил саме иловаче, ил самога креча, ил саме прице, а онда не валя. Чим кобга материяла сувише има, а другога мало ил ни мало, не валя; и што е коя земля ближа чистом песку, ил чистом кречу, ил чистой иловачи, ил чистой прици, тим горе. Ако н. п. на 100 лотова онога горепоменутога талога има преко 60 л. песака, оно е готова пескуша; ако е преко 60 л. иловаче, оно е готова смолняча; и опет су ове болѣ, него ако е толико креча или прице, а нема друго што е нужно.

По овим различним смесама землѣ су врло различног свойства. Што е више иловаче, то е тврѣа, а што више песака, креча, прице, то мекша. Тврѣу землю теже е радити, а

WWW.UNLIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

мекшу лакше; отуда се и зову иловачне земљ тешке, а пескуше као и црнуше и кречуре лаке; и има их по разлици смесе тешких и тежих и најтежих и врло тешких, а овамо опет лаких и лакших и најлакших или врло лаких: ако е до 80% иловаче, онда су тешке, ако преко 80% онда врло тешке; а ако е до 80% песка, онда су лаке, ако преко 80% онда врло лаке. Ни една од ових није ваљана, него се и врло лаке као и врло тешке остављаю за испусте, или се мораю дотерати да буду ваљане.

Исто се овако разликую земљ сушне и мочарне, ладне и вреле, масне и мршаве. Што е више песка, то се онамо на сунцу яче угрее, а овамо сву воду пропусти; а што е више иловаче, то теже воду прима и дуже по ньој стое बारे, отуда се зову оно вреле и сушне, а ово влажне и ладне. Кречна е земља још врелија него пескуља, па као што е иловача тим мочарнија, што е на већој равници, или у онаком долу, где нема куд да се оцеди, тако е кречна још врелија, на јужној страни и мало на брду, где е и сунце тим већма загрева. На врелој земљи све пре истера и узре него на ладној, по недељу две и више дана, а на ладној све и кашњ и спорје и лошије, отуда се зову и лењ и мртве земљ. На врелој земљи, песку и кречу изгоре и ђубре сила пре зато се мораю ове чешће ђубрити, а на иловачи и ђубре спорје труне, и легде пре ускисне и пропадне. — Влажне подводне и мочарне земљ најболѣ су за ливаде, а суве најболѣ за виноград, особито кречне; али и детелине и варива волею креч.

Чим е у земљи преко 10% црнице зове се земља дебела и масна; са 5 до 10% црнице зове се земља средња, и ова е толико јака, да може по 50 година жетве и бербе давати, да се не мора ђубрити. Само ако е мањ од 3% црнице онда се зове земља мршава и мора се ђубрити, ако ћемо да шта прија на ньој.

Има една смеса од наеднако креча песка и иловаче, зове се сига, — и то кречна, ако е више креча, иловачна ако е више иловаче, песчана ако е више песка у ньој. Ова смеса ако и није за расаде и усева, али е најбоља за поправљанѣ и дотериванѣ смољча и пескуша.

Колко се досад знаде најболѣ су смесе, у којима е 40 до 60% песка, 30 до 50% иловаче, 1 до 10% креча, па онда е довољно ако е само 3 до 6% црнице окром

оно 1 до 5% осталих нужних ствари. Овако има од на-
рави удешених смеса, и люди их сею и жаню од кад
памте, па још плода дају, још нису исцрпљене; али их
има још више, за које се зна, да су до пре кратког вре-
мена најберићетније биле, али су нештедњом тако истро-
шене, изхргане, да се данас непрестано ђубрити морају;
најпосле има их, које само зато ни за који расад ни усе-
в нису, што имају у себи по нешто противно, слатине, са-
литру, шикшов, тресета, киселину, гвожђе и др. које
никоји расад не подноси; или зато нису за усеве добре,
што им покрај остале добре смесе печега недостаје, те
због онога немогу ништа да носе.

(Продужиће се.)

Спаянѣ

(из науке о воћарству).

Ако хоћемо да нам воћка напредује, морамо је неговати. Неговати
се мора и просто дрво и оплеменѣно, али оплеменѣно много лепше и
укусније воће даје, него неоплеменѣно, а и пре присјања. Каква је н. п.
разлика између киселе и опоре вишње са ненакаламљеног дрвета, и оне
благовкусне шпанолске вишње; каква је разлика између шљиве зу-
кваче и ринглоте, између дивље кайсие и оне лепе шептелице. — А
ипак дрва дивља запремају исто толико места као и питома, па и у
неги ние толико разлика, колика је у добитку. — С' тога би ваљало
да сваки човек у своме двору (авлији) у врту, у винограду окол-
о пива и уз путове сади воће па да га припитоми, и као питома да га
негује. — Само се нехатости и крайној лености нашој приписати мора,
што тако мало питома воћа у нашим крајевима имамо.

Има више начина, којима се воћке прицепити и тим оплеменити
могу.

Ми ћемо овде само о најзгоднијем говорити, а то је СПАЈАЊЕ.

Спаянѣ младих воћака предузима се у пролеће, кад дрво терати
почиње. Најбоље је време зато Март месец, али може се спаяти и Ап-
рила, па и прве половине Мая. Шиблице одсећи ваља у Јануару ил
у Фебруару са воћке питома, за коју знамо да је здрава, родна и да
је од добре врсте. Шиблице морају бити летораста, и то не дужи од
12 палца, јер оне врло дугачке немају у себи довољно снаге. Нај-
бољи су они летораста на којима очи $\frac{3}{4}$ до једнога палца једно од
другога стов. Тако приправљене шиблице оставе се у сасуд пун

песка и држе се у сувом подруму, или се у снопић повежу и у врту закопају у земљу, пак покрију земљом и песком; мало час пред спаяњем изваде се из земље шибице и метну у лонац с' водом. Ако се спаяњ у првој половини Марта предузме, док се јошт дупольци развијати непочну, могу се шибљике у онај пар с' питоме воћке одсећи, кад смо спаяти наумили.

Спая се овако. Одабрати ваља такву шибљику која е исто онолико дебела, колико и дивљака коју смо оплеменити наумили. На питомој шибљики оставе се два или највише три ока и испод дољњг ока, ког задржати намеравамо, са противне стране оштрим ножем у косо се шибљика зареже у дужину $1\frac{1}{4}$ — до $1\frac{1}{2}$ палца, тако да рез иде одозго доле. Ако на шибљики има више од три ока, онда се врх засече и воском залепи. Одма затим ваља дивљак у висини од $\frac{1}{2}$ стопе или мало више на гладком и чистом месту одоздо у вис исто онако у косо зарезати, као што е питома шибљика зарезана, али оба зареза морају у свему еднака бити, и онда их спојимо тако, да кора калема на кору стабла свуд у наоколо дође и с' њиме се приљуби или споји, па ће онда и унутри лика на лику, белика на белику, а срдце на срдце доћи, те ће сок из стабла у прицепљну шибљику без препоне прелазити моћи. Овако спобни каламак добро ваља обмотати свуд унаоколо ликом или узаном везицом (пантљиком) коју смо најпре воском натопили, и увезати. Но при замотаванју чувати ваља ока од повреде и оно дољњг оставити да из повезе вири и да се види.

Кад се каламак прими, рана зараста, и ока у велико потеряју, онда у Јунију месецу ваља га прегледати, и завой на дољној страни одпустити, да се сок у висину болђ пенјати може. Под есен се завой полагају скине и одма се другим промене, а на идуће пролеће и овај се баци и младица слободно остави. Може се у место лике и везице употребити папир воском натопљен, па се њиме спобно место добро облепи. Ово е у толико болђ, што такав завой младица сама сбаци кад јој више нетреба.

Код спаяња сва се вештина састоји у том, да се добро удесе оба два зареза. Тога ради почетници треба да се добро извештају у зарезиванју на врбовом или другом каквом дрвећу, а и после брижљиво треба да мере и да сличе оба два реза као да су у еданпут на едном дрвету учинљна. Ко се еданпут у овом послу извешти, томе спаяњ од руке иде, и тим се онда начином најбрже прицепљуе.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.